

Informare privind concluziile **Raportului de analiză intermediară al PR Centru 2021-2027**

Programul "Regiunea Centru" (PR Centru) pentru perioada 2021-2027 a fost aprobat de către Comisia Europeană prin Decizia de punere în aplicare nr. 7893 din 26 octombrie 2022, ultima modificare a acestuia fiind aprobată prin Decizia CE nr. 8957/16.12.2024.

Programul își propune să găsească soluții la nevoile identificate la nivel regional în cadrul Planului de Dezvoltare Regională Centru și în Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru, în strânsă legătură cu recomandările Raportului de țară, recomandările din cadrul Rapoartelor de evaluare ale POR 2014-2020, dar luând în considerare și alte documente strategice elaborate la nivel european, național, precum și strategii de dezvoltare elaborate la nivel regional, județean și local.

În conformitate cu articolul 18 din Regulamentul UE 2021/1060 privind dispozițiile comune ale fondurilor pentru perioada 2021-2027, până la 31.03.2025 se va transmite Comisiei Europene un raport de analiză intermediară (MTR – mid term review) a implementării programelor, care să includă inclusiv o propunere de alocare a cuantumului de flexibilitate.

Conform art. 86 din Regulamentul UE 2021/1060, un cuantum de 50% din contribuția UE pentru anii 2026 și 2027 („cuantum de flexibilitate”) se reține pentru fiecare program în fiecare stat membru și se alocă definitiv programului numai după adoptarea deciziei Comisiei în urma evaluării intermediare. La nivelul PR Centru cuantumul de flexibilitate este de 203,23 mil. euro FEDR, aproximativ 17,64% din alocarea FEDR a fiecărei priorități a Programului.

Astfel, conform prevederilor Regulamentului, Raportul de analiză intermediară (MTR) va include următoarele aspecte:

- noile provocări identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări, adoptate în 2024;
- progresele înregistrate în implementarea PNIEȘC (Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice);
- progresele înregistrate în punerea în aplicare a principiilor PEDS (Pilonul European al Drepturilor Sociale);
- situația socioeconomică din regiunea în cauză;
- progresele înregistrate în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor de etapă, ținând seama de dificultățile majore întâmpinate în implementarea programului.

Având în vedere aceste prevederi ale Regulamentelor europene, în cursul lunii septembrie 2024 a fost demarată intern elaborarea Raportului de analiză intermediară al PR Centru. Ulterior, am fost informați că a fost identificată de către MIPE o asistență tehnică din partea Băncii Mondiale prin care să se asigure îndrumare metodologică și asigurarea unui peer-review pentru elaborarea Rapoartelor de analiză intermediară elaborate la nivelul programelor regionale, precum și la nivelul Programului Dezvoltare Durabilă. Ca urmare a acestei asistențe tehnice, în cursul lunii octombrie 2024 a fost primit un cadrul metodologic pentru elaborarea MTR, iar în cursul lunii noiembrie 2024 a fost organizat un workshop de instruire și discutare a cadrului metodologic propus. Primul draft al Raportului a fost finalizat la finalul lunii ianuarie 2025 și a fost transmis experților Băncii Mondiale și către MIPE pentru peer review. Observațiile experților Băncii Mondiale au fost transmise în data de 17.02.2025.

Ulterior Raportul a fost îmbunătățit și completat. Forma consolidată a Raportului MTR a fost prezentată membrilor CM în cadrul reuniunii din 25-26 februarie 2025.

La începutul lunii martie 2024 a fost primită adresa Ministerului Integrării și Proiectelor Europene (MIPE) nr. 1316/03.03.2025, conform căruia, ca urmare a discuțiilor dintre MIPE și DG Regio, în contextul evaluării la mijlocul perioade și ținând seama de recomandările specifice de țară (2024) și concentrarea fondurilor asupra priorităților convenite (locuințe sociale, utilizarea STEP și alocări dedicate pentru ITI din Acordul de Parteneriat), se solicită analizarea posibilității modificării programelor regionale, în contextul analizelor intermediare în sensul includerii de alocări specifice din cuantumul de flexibilitate pentru aceste priorități ale UE.

Ca urmare a acestei adrese și a analizei recomandărilor specifice de țară s-a completat Raportul MTR, inclusiv cu propuneri de realocare de fonduri din cuantumul de flexibilitate pentru noile priorități de la nivelul UE. Propunerile de modificare ale PR Centru rezultate ca urmare a analizei intermediare au fost supuse aprobării CM PR Centru prin procedură scrisă în perioada 18-25.03.2025, acestea fiind aprobate de CM prin Decizia nr. 60/26.03.2025.

Concluziile Raportului de analiză intermediară a PR Centru

Raportul de analiză intermediară (MTR) pentru Programul Regiunea Centru 2021-2027 oferă o imagine de ansamblu asupra progresului înregistrat, analizând impactul programului în cadrul obiectivelor strategice europene și naționale. Acest raport se axează pe evaluarea contribuției programului la prioritățile naționale în domeniul energiei și schimbărilor climatice (PNIESC), la implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale (PEDS) și la reducerea disparităților socio-economice regionale. Pe baza constatărilor, au fost identificate direcții strategice pentru a optimiza utilizarea cuantumului de flexibilitate și a asigura o implementare eficientă a Programului în anii următori. Raportul analizează progresul implementării PR Centru la finalul anului 2024.

Raportul de analiză intermediară prezintă următoarea structură:

Metodologia aplicată pentru realizarea MTR aferentă PR Centru 2021-2027 a fost concepută pentru a furniza o analiză aprofundată a progreselor și provocărilor întâmpinate până la sfârșitul anului 2024, printr-o combinație de metode cantitative și calitative. Acest cadru metodologic a fost structurat pentru a acoperi criteriile relevante de

analiză ale programului, astfel încât să răspundă eficient cerințelor specifice din Regulamentul UE. Pe baza analizei și a datelor colectate, s-au formulat concluzii și recomandări concrete în raport cu obiectivele programului.

Raportul MTR evidențiază atât realizările semnificative, cât și provocările care au afectat implementarea programului. Concluziile de mai jos oferă o sinteză echilibrată între progresul programului și aspectele care necesită atenție și ajustări.

Rezultatele principale

Performanța generală a programului: PR Centru a demonstrat o contribuție semnificativă în sprijinirea obiectivelor naționale și europene, deși întârzierile în lansarea apelurilor de proiecte și depunerea cu întârziere a proiectelor de către solicitanții eligibili au afectat parțial ritmul de implementare. Până la 31 decembrie 2024, au fost lansate un număr de 23 apeluri de proiecte (71,55% din alocarea Programului) din cele 34 propuse la nivelul Programului, cu un procent de 36% contractat din bugetul total alocat și 3,78% plăți realizate.

Aceste realizări reprezintă un progres important, raportat la contextul în care a demarat și se implementează Programul, dar este necesară accelerarea implementării pentru a atinge obiectivele stabilite până la finalul perioadei.

Gradul de realizare a obiectivelor de etapă nu corespunde estimărilor inițiale, dar este corelat cu stadiul de implementare a Programului, care a fost influențat de aprobarea PR Centru (octombrie 2022), de modificarea cadrului legislativ (OUG 23/2023 și OUG 36/2023), precum și de abordarea în ce privește implementarea calendarului apelurilor de proiecte.

Contextul socio-economic al Regiunii Centru nu s-a modificat esențial față de cel prezentat în documentul de Program, având în vedere perioada de timp relativ scurtă de când acesta a fost aprobat (octombrie 2022). Având în vedere situația socioeconomică actuală, precum și evoluția indicatorilor de context în perioada 2019-2023/2024 (de la momentul elaborării PDR Centru) relevanța priorităților, a obiectivelor specifice și a acțiunilor este în continuare de actualitate – acestea corespund nevoilor actuale și emergente din regiune, inclusiv provocărilor economice, sociale și de mediu.

În raport cu obiectivele naționale și europene, PR Centru a obținut progrese considerabile în anumite domenii:

- **Contribuția la tranziția energetică și climatică (PNIESC):** programul a contractat proiecte de reabilitare energetică a clădirilor publice și locuințelor, reprezentând aproximativ 15% din ținta totală stabilită pentru acest domeniu până la finalul lui 2024.
- **Sprijinirea incluziunii sociale și a infrastructurii educaționale (PEDS):** resursele alocate pentru infrastructura de educație și formare au sprijinit dezvoltarea competențelor digitale și ecologice, contribuind la îndeplinirea obiectivelor Pilonului European al Drepturilor Sociale. De asemenea, abordarea integrată de la nivelul priorităților 7 și 8 ale PR Centru care susține pe lângă partea de investiții în infrastructuri și activități soft care să ducă la implicarea comunității în implementarea proiectelor și la incluziune socială susține implementarea măsurilor PEDS.
- **Mobilitatea urbană durabilă:** PR Centru a lansat proiecte pentru transportul public durabil, îmbunătățind astfel conectivitatea urbană și promovând reducerea emisiilor în mediul urban. În acest sens până la finalul anului 2024 au fost contractate 16 proiecte de mobilitate urbană durabilă care acoperă 37% din alocare. În cursul anului 2025 se vor redeschide apelurile privind dezvoltarea urbană cu criterii optimizate.
- **Infrastructura verde și protecția mediului:** programul a sprijinit proiecte de protecție a biodiversității și de reducere a poluării, având un impact pozitiv asupra infrastructurii verzi și conservării resurselor naturale. Astfel, în cadrul apelurilor derulate fiind depuse 15 proiecte care acoperă 27% din alocare. În cursul anului 2025 se vor redeschide apelurile privind dezvoltarea urbană cu criterii optimizate.

Provocările identificate

Analiza intermediară a evidențiat și domenii cu performanță mai puțin satisfăcătoare:

- ✓ **Întârzieri în lansarea și implementarea programului:** din cauza adoptării întârziate a programului la finalul anului 2022, primele apeluri de proiecte au fost lansate cu întârziere, ceea ce a avut un impact negativ asupra progresului realizat până la finalul anului 2024.
- ✓ **Capacitatea administrativă limitată:** lipsa personalului calificat și a competențelor tehnice de la nivelul beneficiarilor a afectat performanța anumitor proiecte, în special cele din domeniul digitalizării, infrastructurii verzi și mobilității urbane.
- ✓ **Complexitatea proceselor de achiziții publice:** barierele birocratice și procedurile complexe au cauzat întârzieri în derularea achizițiilor pentru proiectele de infrastructură verde și transport sustenabil care au dus la întârzieri în pregătirea documentațiilor tehnico-economice pentru depunerea proiectelor
- ✓ **Dificultăți socio-economice regionale:** disparitățile regionale și fenomenele demografice precum migrația tinerilor au limitat impactul programului în zonele mai puțin dezvoltate, punând presiune pe sustenabilitatea proiectelor.
- ✓ De asemenea, un impact semnificativ asupra dezvoltării proiectelor l-a avut și existența unui număr semnificativ de surse de finanțare pentru investiții care au fost derulate în aceeași perioadă și **lipsa acută de proiectanți**, verficatori, experți calificați care să susțină tot acest proces, fapt ce a determinat întârzieri în pregătirea documentațiilor.

Acțiuni viitoare planificate

Pentru a accelera implementarea programului și a recupera întârzierile, în 2025 vor fi implementate măsuri precum:

- ✓ Accelerarea lansării apelurilor adresate cercetării și inovării la nivel regional, în paralel cu susținerea capacității administrative a potențialilor beneficiari atât în dezvoltarea proiectelor, cât și în implementarea acestora.
- ✓ Sprijinirea întăririi capacității administrative a autorităților locale și regionale, facilitând astfel implementarea eficientă a proiectelor complexe în mobilitate, regenerare urbană și infrastructură verde.
- ✓ Redeschiderea apelurilor adresate instrumentului de dezvoltare urbană – infrastructură verde, mobilitate urbană și regenerare urbană – precum și a celor privind infrastructura de transport
- ✓ Simplificarea procedurilor administrative pentru a accelera accesul la resurse și a îmbunătăți ritmul de implementare a proiectelor.

Evaluarea echilibrată a performanței

În ansamblu, PR Centru contribuie semnificativ la prioritățile PNIEȘC și PEDS, promovând tranziția verde și formarea profesională și incluziunea socială. Totuși, anumite obiective stabilite pentru 2024 nu au fost atinse, în special în sectoarele cu întârzieri la lansare și implementare, precum cercetarea-dezvoltarea și inovarea. Pentru majoritatea obiectivelor de etapă deși acestea nu au fost atinse, prin indicatorii propuși ai proiectelor contractate s-au creat premisele atingerii țintelor propuse la finalul perioadei de implementare a programului. Progresele înregistrate sunt notabile, însă realizarea integrală a obiectivelor necesită ajustări și prioritizări mai riguroase în perioada următoare.

Astfel, pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor programului până în 2029, vor fi prioritizate măsuri precum:

- ✓ Îmbunătățirea capacității administrative prin sprijin tehnic dedicat pentru beneficiari și autorități locale.
- ✓ Monitorizarea trimestrială a implementării proiectelor pentru a preveni noi întârzieri
- ✓ Redeschiderea apelurilor adresate instrumentului de dezvoltare urbană – infrastructură verde, mobilitate urbană și regenerare urbană – precum și a celor privind infrastructura de transport

Recomandările de țară aprobate prin Pachetul de primăvară a anului 2024 se concentrează pe necesitatea accelerării semnificative a punerii în aplicare a programelor politicii de coeziune. Acestea nu au identificat noi provocări față de recomandările care au stat la baza procesului de programare a PR Centru. Majoritatea provocărilor prezentate în Caseta 4 din Raport sunt aplicabile PR Centru și au fost luate în considerare în procesul de elaborare a Programului.

Suplimentar analizei aferente evaluării intermediare, **Recomandarea Consiliului privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale României¹** prevede ca "în contextul evaluării la jumătatea perioadei, să continue să se concentreze asupra priorităților convenite, luând măsuri pentru a răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici, luând în considerare, în același timp, oportunitățile oferite de inițiativa platformei "Tehnologii strategice pentru Europa", pentru a îmbunătăți competitivitatea.

În acest context, a fost necesară definirea unor acțiuni dedicate și identificarea unor resurse din cadrul PR Centru care ar putea susține aceste recomandări ale CE, fără a afecta în mod semnificativ obiectivele generale ale Programului.

Astfel, **se propun o serie de modificări** necesare pentru a asigura o implementare eficientă a Programului pentru perioada rămasă până la sfârșitul perioadei de programare 2021-2027 și aliniată contextului și provocărilor actuale. Propunerile de modificare au în vedere următoarele aspecte:

1. În vederea consolidării ecosistemului de inovare și competitivitate regională, Programul Regiunea Centru propune **integrarea unei Priorități noi, Prioritatea 10 care să includă acțiuni de finanțare dedicate tehnologiilor strategice STEP**. Această măsură va sprijini dezvoltarea sau producția tehnologiilor critice în întreaga Regiune și / sau protejarea și consolidarea lanțurilor valorice corespunzătoare în următoarele sectoare: tehnologiile digitale, tehnologiile curate și eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, inclusiv tehnologiile „zero emisii nete”, și biotehnologii în cadrul Obiectivului Specific 1.6. Se propune o alocare de 10 milioane EUR FEDR, urmând să fie lansat apel de proiecte în acest sens.
2. Pentru a răspunde Recomandărilor Specifice de Țară și obiectivelor Pilonului European al Drepturilor Sociale, PR Centru propune **includerea unui proiect pilot dedicat locuințelor sociale**. Acesta va finanța construcția de noi unități locative pentru grupuri vulnerabile de la nivelul unei comunități marginalizate și măsuri soft privind incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și desegregarea zonei marginalizate. Propunerea va fi integrată în cadrul Priorității 8 și a Obiectivului Specific 5.1, cu o alocare financiară estimativă de 5 milioane EUR FEDR.
3. La nivelul Acordului de parteneriat 2021-2027 au fost incluse 4 ITI-uri, din care două au teritorii cuprinse la nivelul Regiunii Centru: ITI Microregiunea Țara Făgărașului și ITI Moții Țara de Piatră (jud. Alba). Pentru a permite o dezvoltare integrată la nivelul acestor teritorii și ținând seama de obiectivele strategice incluse la nivelul strategiilor **de dezvoltare ale acestor ITI** a apărut necesitatea **asigurării unor alocări dedicate de la nivelul PR Centru** care să vină complementar alocărilor dedicate asigurate deja prin intermediul PIDS, PEO și PoAT.

Tabelul de mai jos cuprinde sintetic alocările propuse:

RSO/Acțiune de la care se transferă	FEDR (EUR)	RSO/Acțiune la care se transferă	FEDR (EUR)
1.1 / Parteneriate pentru inovare	17.021.381	1.6 / STEP	10.000.000
		1.3 / Sprijinire IMM - ITI	4.316.996
		5.1 / Locuințe sociale	2.704.385
1.2 / Comunități digitale	2.000.000	1.2 / Platforme digitale de promovare - ITI	2.000.000
1.4 / Instruire angajați IMM	683.004	1.4 / Instruire angajați IMM - ITI	683.004
2.7 / Infrastructură verde	2.295.615	5.1 / Locuințe sociale	2.295.615
2.8 / Mobilitate urbană orașe	5.000.000	4.6 / Dezvoltare patrimoniu cultural și natural - ITI	5.000.000
Total	27.000.000		27.000.000

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202406830

De asemenea, pentru optimizarea implementării, s-au propus și unele măsuri de îmbunătățire a implementării, după cum urmează:

- Accelerarea lansării apelurilor de proiecte adresate sprijinirii cercetării, dezvoltării și inovării și susținerea potențialilor solicitanți de fonduri în accesarea finanțărilor disponibile și implementarea proiectelor propuse
- Simplificarea proceselor administrative și a procedurilor operaționale pentru a reduce întârzierile și sincopele în implementarea programului.
- Întărirea capacității administrative la nivel local pentru a sprijini elaborarea /implementarea proiectelor complexe.

Raportul de analiză intermediară al Programului Regiunea Centru însoțit de propunerea de modificare a PR Centru, conform celor menționate mai sus a fost transmis prin SFC către CE în data de 28.03.2025. *Propunerea de modificare a PR Centru în contextul evaluării intermediare a fost aprobată prin Decizia CE nr. 5624/06.08.2025, iar ca urmare a aprobării acestei modificări cuantumul de flexibilitate devine disponibil pentru utilizarea în cadrul PR Centru.*

Propunerile de modificare a Regulamentelor europene în contextul analizei intermediare a programelor

La 1 aprilie 2025, Comisia Europeană a publicat comunicarea *"O politică de coeziune modernizată: Evaluarea la jumătatea perioadei"*. Astfel, în contextul evaluării la jumătatea perioadei a politicii de coeziune, CE propune modificări ale legislației existente și invită țările UE să își adapteze programele de coeziune pentru a investi în prioritățile strategice ale UE. Prioritățile propuse reflectă cele mai presante provocări cu care se confruntă UE și includ îmbunătățirea competitivității, a apărării, a securității și a sprijinului UE pentru regiunile de la frontiera estică, precum și locuințele la prețuri accesibile, reziliența în domeniul apei și tranziția energetică.

În mod specific, propunerile vizează:

- **consolidarea competitivității Europei și eliminarea decalajului în materie de inovare**, oferind întreprinderilor mari sprijin din FEDR în domenii critice, cum ar fi apărarea, tehnologiile strategice și decarbonizarea
- **sprijinirea industriei de apărare și a regiunilor de la frontiera estică**, permițându-le în continuare țărilor UE să utilizeze fondurile actuale de coeziune pentru a construi o infrastructură rezilientă care să faciliteze mobilitatea militară și pentru a sprijini capacitățile de producție ale întreprinderilor mici și mari din sectorul apărării din toate regiunile UE
- **creșterea numărului de locuințe la prețuri accesibile**, ajutând țările UE să abordeze deficitul de investiții în locuințe prin dublarea cuantumului fondurilor dedicate locuințelor la prețuri accesibile în cadrul politicii de coeziune
- **sporirea rezilienței în domeniul apei**, încurajând țările UE să investească mai mult în acest sector, inclusiv în digitalizarea infrastructurii de alimentare cu apă și în reducerea impactului secetei și al deșertificării
- **sprijinirea tranziției energetice**, promovând liniile de interconexiune (cabluri terestre și submarine care conectează sistemele de energie electrică ale țărilor învecinate) și creând infrastructuri de reîncărcare.

Ca stimulent financiar pentru realizarea de investiții în prioritățile strategice, țările și regiunile UE vor putea alocă anticipat fonduri în 2026, beneficiind de o prefinanțare care ar putea să ajungă până la 30% pentru proiectele dezvoltate în cadrul priorităților strategice. De asemenea, în situația în care se alocă cel puțin 15% din alocarea programului pe noile priorități strategice crește perioada de eligibilitate a programului până la 31.12.2030.

Comisia Europeană dorește să încheie exercițiul de reprogramare a fondurilor de coeziune cu țările și regiunile UE în 2025, astfel încât implementarea noilor programe să poată demara la începutul anului 2026.

Împreună cu această Comunicare, CE a publicat și propunerile de modificare a Regulamentelor europene în acest sens. Negocierile pe aceste propuneri sunt în derulare în momentul de față la nivel european.

Comunicarea CE în acest sens și alte informații despre modificările propuse pot fi consultate la următorul link - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_929.

SIMION CREȚU,
DIRECTOR GENERAL
ADR CENTRU

